

об'єкту нерухомості, а тому має враховуватися саме термін експлуатації відповідних споруд згідно Державних будівельних норм. Так, відповідно до таблиці №2 ДБН В.1.2-14-2009 встановлено «Орієнтовне значення встановленого терміну експлуатації будівель та споруд». Відповідно, такі показники і мають встановлюватися в якості коефіцієнтів в формулі обрахунку розміру шкоди, а відповідна таблиця ДБН В.1.2-14-2009 має бути використана для формування додатку 11 до Методики.

Основою такої формули має стати п. 5 Методики, однак коефіцієнтів зменшення, як то 0,33, не має бути. Тому, така формула має мати такий вигляд:

$$\text{Шц} = \text{Пн} \times (\text{Те} \times \text{Нп} + \text{Нф} \times \text{Кр}) \times \text{Ко} \times \text{Кі},$$

де Шц - розмір шкоди, заподіяної внаслідок використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, гривень; Пн - площа земельної ділянки, яка використовується не за цільовим призначенням, гектарів; Те - коефіцієнт врахування терміну експлуатації земельної ділянки за нецільовим призначенням у зв'язку з унеможливлення повернення земельної ділянки в стан, який передував порушенню, визначений у додатку 11; Нп - середньорічний дохід, який можна отримати від використання земель за цільовим призначенням, визначений у додатку 1, з урахуванням переліків, наведених у додатках 2 і 3; Кі - коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель, який дорівнює добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за 2020 та наступні роки, що розраховуються Держгеокадастром відповідно до статті 289 Податкового кодексу України; Нф - середньорічний додатковий дохід, отриманий внаслідок фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, визначений у додатку 8; Кр - коефіцієнт, що застосовується для врахування регіональної відмінності формування середньорічного доходу, отриманого від фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, визначений у додатку 9; Ко - коефіцієнт, що застосовується для врахування природоохоронної цінності, наявності обмежень (обтяжень), які зумовлюють особливий режим використання земельної ділянки, визначений у додатку 10.

Список бібліографічних посилань

1. Лист Національного антикорупційного бюро України від 02.10.2020 № 02-012/34504 // Поточний документообіг Харківського національного університету внутрішніх справ. Справа 1-14. С. 49.

Одержано 07.02.2021

УДК 811.161

Валентина Анатоліївна ВАСИЛЕНКО,

кандидат філологічних наук, доцент,

професор кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9167-1130>

СТИЛІСТИЧНА НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ

Сучасний прогрес науки і техніки та супутні йому соціальні зміни збільшують потребу в спеціальній мовній номінації і призводять до масового виникнення нових термінів, термінологічних полів і цілих термінологічних систем. Сьогодні, з одного боку, відбувається різке збільшення спеціальних термінів, які в кожній високорозвиненій

мові обчислюються мільйонами (тобто недоступна для неспеціалістів лексика надзвичайно розростається, у багато разів перевершуючи лексику загальноприйняту). З іншого боку, термінологічні системи зазнають суттєвих змін під впливом загальнолітературної мови, відбувається інтенсивне проникнення спеціальної термінології в загальнолітературну мову. При цьому в загальнолітературній мову входять не лише поодинокі терміни, а цілі групи, серії термінів, надаючи сильного впливу на загальнолітературну лексику.

У цьому процесі визначальну роль відіграють позамовні чинники. Засоби масової комунікації сприяють популяризації науково-технічної термінології, роблячи багато термінів, що відображають ключові поняття певних галузей знань і знаходяться в центрі уваги громадськості, доступними для широкого загалу суспільства. Вплив термінологічної лексики на лексику загальнонавчання в українській мові останніх десятиліть величезний. Це обумовлено в першу чергу позамовними причинами: бурхливим розвитком науки і техніки, швидким поширенням знань у найширших колах населення. Таким чином, спеціальна лексика стає одним із головних джерел поповнення словникового складу загальнолітературної мови і відіграє значну роль у становленні лексичної літературної норми. Інтенсивне зростання термінологічних систем, їх спеціалізація і разом із тим все більша взаємодія з загальнолітературною лексикою і вплив на неї – це дві сторони єдиного мовного процесу, зумовленого екстралінгвістичними факторами.

Постійний зв'язок і взаємодія між термінологічною та загальнонавчаною лексикою знаходять вияв, з одного боку, у процесі термінологізації слів літературної мови, який визначається як спосіб утворення термінів на базі загальнолітературної мови або спосіб запозичення слів з загальнолітературної мови, а з іншого боку, у зворотному процесі детермінологізації – освоєнні термінів загальнолітературною мовою. Це провідні активні процеси в сучасній російській мові серед мовних явищ, пов'язаних з контактами загальнопоширеною і термінологічною лексикою. Між термінологічною лексикою і лексикою загальнонавчаною існує постійний зв'язок і взаємодія. Відомо, що одним з основних способів утворення термінів є запозичення з загальнолітературної мови, тобто процес термінологізації. З іншого боку, і літературна мова запозичує терміни і освоює їх, відбувається процес детермінологізації.

Процес переходу термінологічної лексики в загальнонародну мову активізувався в останні десятиліття. Як відомо, межа між термінологічною та повсякденною лексикою дуже нестійка. Термінологічна лексика все більше проникає в нашу повсякденну мову. Цю загальну тенденцію в мові ілюструє лексико-семантичний процес детермінологізації як один із проявів взаємодії термінологічної та загальнонавчаної лексики. Детермінологізація – один з найактивніших мовних процесів у сучасній українській мові, зумовлений екстралінгвістичними факторами. Носії сучасної української мови є свідками цього живого процесу. Цей процес включення спеціальної термінології в літературну мову не тільки не припинився, а, навпаки, посилюється в наші дні. Це підтверджується конкретним аналізом великої кількості термінів, які зазнали процесу детермінологізації на різних його стадіях. Дослідження детермінологізованих термінів проводилося нами на матеріалі періодичної преси, так як вона є чутливим реєстратором всіх нових явищ у мові. Використовувалися також дані різних лексикографічних джерел [1, с.57-61].

Проаналізований нами матеріал показує, що цей процес в першу чергу здійснюється в тих жанрах і стилях мови, які вільно оперують будь-якими термінологічними групами і сприяють актуалізації великої кількості термінів. Це різні публіцистичні жанри, де терміни виконують стилістичну функцію. У даний час спостерігається широке проникнення термінів і у сферу розмовної мови. Одним словом, ті канали, шляхи, через які термінологічна лексика проникає в загальнонародну мову, дуже різноманітні. І все ж найбільш широке входження наукових і технічних термінів у суспільну мову здійснюється через науково-популярну, публіцистичну літературу, через друк.

Стилістичне забарвлення термінів, які зазнали детермінологізації, певною мірою вказує на шляхи проникнення спеціальних слів у загальнолітературне вживання. Терміни з яскраво вираженим книжним характером прийшли в загальнолітературну мову через публіцистичні жанри (діапазон, коефіцієнт, потенціал, резонанс, тонус, ланцюгова реакція, діагноз, параметр тощо). Зі зниженим стилістичним забарвленням терміни, як правило, проникли до загального вжитку з розмовної мови (контакт, крен, спайка, зачепив, віддача, завихрення, включитися і т.п.). У минулому процес детермінологізації, що почався в 30-ті роки XIX ст., поповнював тільки книжні шари лексики. У наш час термінологія формує нейтральні і навіть частково розмовні шари лексики, що призводить до стилістичної нейтралізації лексики, а отже, до зміни лексичної норми літературної мови.

Процес детермінологізації по своїй семантичній сутності багато в чому схожий з термінологізацією, так як заснований також на семантичних зрушеннях в структурі слова. Однак і протиставлені термінологізації як зворотній процес, детермінологізовані слова і словосполучення втрачають своє спеціальне змістовне наповнення, притаманну їм понятійність і набувають стійкого нетермінологічного значення. Способи включення науково-технічних термінів в загальнолітературну мову різні. Найбільш специфічним і поширеним є шлях образно-переносного вживання, обумовленого асоціативним характером мислення.

У різні історичні періоди метафоричному переосмисленню піддавалися лексичні одиниці різних термінологічних груп. Але в наш час відбувається перехід в іншу лексико-стильову сферу не окремих термінів, що характерно було для минулої епохи, а цілих серій, груп термінів. При цьому метафоризації частіше піддаються, як правило, терміни найбільш важливих сфер і галузей виробничої і наукової діяльності. Такими актуальними сферами зараз стали фізика, хімія, теорія інформації, медицина та інші. Отже, і детермінологізації в процесі образно-переносного вживання піддаються в першу чергу терміни тих терміносистем, які характеризуються суспільною значимістю на сучасному етапі розвитку мови. Це перш за все терміни технічних і точних наук (імпульс, концентрувати, апогей, потенціал та ін.), терміни природничих наук (акумулювати, криза, симптом, епіцентр та ін.). У періодичній пресі спостерігається використання спеціальних слів військової термінології в нетермінологічному значенні (авангард, бригада, фронт, штурм і інші). Масовість і популярність спорту привели до активного залучення спортивних термінів у загальнонародну мову (лідер, лідирувати, старт, стартувати, фініш, фінішувати, естафета, команда і інші). Детермінологізації піддалися і терміни зі сфери мистецтва (діапазон, прем'єра, резонанс, сценарій, режисер і інші). Процес детермінологізації протікає протягом певного періоду. Однак межі його можуть бути різні: одні терміни піддавалися семантичним зрушенням протягом двох століть (сфера, коло, лідер, орбіта і т.п.), інші – в порівняно короткі терміни, протягом 10-20 років (епіцентр, потенціал, запрограмувати і т.п.). Нині процес детермінологізації прискорюється, період входження термінів у загальнолітературну мову відповідно скорочується.

Перехід термінів зі сфери спеціальної в загальнонародну мову здійснюється за внутрішньомовними законами шляхом складних семантичних зрушень, а саме на базі асоціативних переосмислень, різного виду переносів, що розширюють семантичний обсяг слова. Термін, що піддався переосмисленню, втрачає свій спеціальний, строго понятійний зміст, з'являються нові лексичні зв'язки, термін отримує нове асоціативне наповнення, емоційність, експресію. Зміна семантичної структури слова-терміна відбувається послідовно. Простежуються різні етапи семантичних зрушень: okazionalne вживання – образне переосмислення – частотне метафоричне вживання – відтінок значення – стійке переносне значення. Кінцевий результат цього семантичного руху – виникнення нового типу лексичного значення, нетермінологічного, яке закріплюється в мові і фіксується лексикографічно [2, с.6-10].

Висновок. Таким чином, зміна семантичної структури терміна відбувається в кількох етапів. Той чи інший етап трансформації семантичної структури терміна визначається за даними контексту і лексикографічним даними. Визначення етапу – завдання нелегке, результати визначення не завжди однозначні, іноді навіть суперечливі. На кожному з етапів характер семантичних змін вказує на ступінь детермінологізації терміна і засвоєння його сучасною літературною мовою.

Список бібліографічних посилань

1. Василенко В. А. Термінологія в сучасній правотворчості. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019. Вип. 43, т. 1. С. 57–61.
2. Василенко В. А. Уніфікація понять концептуальна система і концептуальна картина світу у сучасному термінознавстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2017. Вип. 30. С. 6–10.

Одержано 07.02.2021

УДК 340

Марина Євгенівна ВАСИЛЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2992-6646>

КОДЕКС ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ЕТИКИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Соціокультурні особливості суспільства визначають тип людей, відповідний соціальним запитам і потребам. Особливо це стосується фахівців поліції, покликаних адекватно відповідати на виклики сучасності, гідно виконуючи службові обов'язки. Від них вимагаються високі професійні вміння та навички. Причому професіоналізм нині розглядається як етично орієнтований професіоналізм [1, с.73-75]. Демократичні цінності призвели до розуміння важливості етико-деонтологічних сторін поліцейської діяльності, які є складовими професійної моделі поліції XXI століття. Етико-деонтологічні кодекси стали своєрідними інструментами моделювання діяльності та поведінки службовців, про що говорить досвід поліції Канади, США, Австралії та європейських країн. На сьогодні Україна тільки освоює життя по «демократичним правилам». Тому важливо знати сучасну модель поліції, в зв'язку з чим розглянута нами тема актуальна.

Міжнародне поліцейське співтовариство накопичило досить багатий досвід реформування поліції на базі етико-деонтологічних цінностей, що лежать в основі моделі сучасної поліції. Цей досвід узагальнюється міжнародними організаціями та успішно використовується демократичними країнами. Матеріали у формі рекомендацій, посібників, моделей успішної практики, стандартів, кодексів викладаються на сайтах з метою використання досвіду. В організаціях поліції такі етико-деонтологічні документи, як філософія поліції, місія, бачення розвитку, ціннісні орієнтири, присяги, етичні кодекси, кодекси поведінки та інші, стають основоположними документами, які регулюють діяльність і поведінку співробітників. Їх активно використовують при створенні мотивації, в управлінні органами правопорядку. На їх основі вибудовують відносини з громадськістю.

У Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо «Європейського кодексу поліцейської етики» так підкреслюється значення документів деонтологічного характеру: